

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿՐԹԱԿԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ
ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Վերլուծական տեղեկագիր

2018Թ. ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ.
ՑԱՆՑԱՅԻՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

№ 12

Երևան – 2018

YEREVAN STATE UNIVERSITY
CENTER FOR CIVILIZATION AND CULTURAL STUDIES

Analytical Bulletin

THE PROCESSES IN ARMENIA IN 2018:
NETWORKED THINKING

№ 12

Yerevan 2018

ISSN 1829-4502

Հրատարակվում է ԵՊՀ Քաղաքակրթական և մշակութային հետազոտությունների կենտրոնի գիտական խորհրդի որոշմամբ:

Համարի գլխավոր խմբագիր՝ Դավիթ Հովհաննիսյան

Խմբագրական կազմ՝ Աննա Գևորգյան, Շուշան Կյուրեղյան, Տաթևիկ Մկրտչյան, Հայկ Քոչարյան

Խմբագրական խորհուրդ՝
Դավիթ Հովհաննիսյան

բ.գ.թ., պրոֆեսոր, Արտակարգ
և լիազոր դեսպան (նախագահ)

Արամ Մինոնյան

պ.գ.դ., պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից-անդամ,

Ռուբեն Սաֆրաստյան

պ.գ.դ., պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Արման Կիրակոսյան

պ.գ.դ., պրոֆեսոր,
Արտակարգ և լիազոր դեսպան

Ռուբեն Շուգարյան

պ.գ.թ., Ֆելթչերի իրավունքի և
դիվանագիտության դպրոց,
Թաֆթս համալսարան (ԱՄՆ)

Աննա Օհանյան

քաղ.գ.դ. քաղաքագիտության և
միջազգային հարաբերությունների
պրոֆեսոր, Սթոնհիլ Բոլեջ (ԱՄՆ)

Սերգեյ Մինասյան

քաղ.գ.դ.

Հայկ Քոչարյան

պ.գ.թ., դոցենտ

© Քաղաքակրթական և մշակութային
հետազոտությունների կենտրոն, 2018
© Երևանի պետական համալսարան, 2018

Volume Editor-in-chief: David Hovhannisyan

Editorial Staff:

Anna Gevorgyan, Shushan Kyureghyan, Tatevik Mkrtchyan, Hayk Kocharyan

Editorial Board:

David Hovhannisyan	Professor and Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
Aram Simonyan	Doctor Professor, Corresponding Member of the Academy of Science of Armenia
Ruben Safrastyan	Doctor Professor, Member of Academy of Science of Armenia
Arman Kirakosyan	Doctor Professor and Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
Rouben Shougarian	Doctor, Fletcher School of Law and Diplomacy, Tufts University (USA)
Anna Ohanian	PhD in Political Science, Richard B. Finnegan Distinguished Professor of Political Science and International Relations, Stonehill College (USA)
Sergey Minasyan	Doctor of Political Science
Hayk Kocharyan	Doctor of History

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Դավիթ Հովհաննիսյան

ՑԱՆՑԵՐԻ ԵՎ ՑԱՆՑԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷՈՒԹՅԱՆ ՇՈՒԻՐՁ.....7-17

Նվարդ Մանասյան

ՑԱՆՑԵՐՈՒՄ ՓՈԽԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ԿԱՄ ՈՉ ՍԻՆՏԱԿՏԻԿ
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՐՋՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐ
ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ.....18-38

Նունե Դիրսեյան

21-ԲԴ ԴԱՐԻ ՑԱՆՑԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ.
ՍԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐ ԵՎ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.....39-51

Շուշան Կյուրեղյան

ՍՈՍԿՎԱՅԻ ՀԱՅԵՐԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ 2018թ. ԳԱՐՆԱՆԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ
ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ. ԶԱՅԼ ԴԵՊԻ
ՑԱՆՑԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ.....52-92

Հասմիկ Փարեմուզյան

ԿՐԱՍՆՈՒԴԱՐԻ ԵՐԿՐԱՄԱՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ ԳԱՐՆԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՏԵՂԻ
ՈՒՆԵՑԱԾ ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ.....93-117

Աննա Գևորգյան

ԻՐԱՆԻ ԵՎ ԻՐԱՆԱՀԱՅԵՐԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ 2018թ.
ԳԱՐՆԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ
ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ.....118-131

Տարսիկ Պետրոսյան

2018թ. ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ
ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ.....132-169

Տարսիկ Մկրտչյան,

ԱՍԵՐԻԿԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐԸ
ԳԱՐՆԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ
ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ.....170-209

CONTENT

<i>Davit Hovhannisyan</i> NETWORKS AND THE NETURE OF NETSTATE	7-17
<i>Nvard Manasyan</i> THE POSSIBLE STRUCTURES OF DIVERSIONS OF EXCHANGE BASED OR NON- SYNTACTIC COMMUNICATIONS IN NETWORKS	18-38
<i>Nouneh Dilanyan</i> EDUCATION IN THE 21ST CENTURY: NETWORKING CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	39-51
<i>Shushan Kyureghyan</i> THE REACTION OF ARMENIAN COMMUNITY OF MOSCOW TO THE SPRING EVENTS IN ARMENIA, 2018: A STEP TO THE NETSTATE	52-92
<i>Hasmik Paremuzyan</i> THE REACTION OF ARMENIAN COMMUNITY OF KRASNODAR REGION ON EVENTS WHICH TOOK PLACE IN ARMENIA IN SPRING	93-117
<i>Anna Gevorgyan</i> RESPONSE OF IRAN AND IRANIAN ARMENIANS TO 2018 SPRING EVENTS IN ARMENIA	118-131
<i>Tatevik Petrosyan</i> 2018 SPRING EVENTS IN ARMENIA AND THE REACTION OF THE FRENCH-ARMENIAN COMMUNITY	132-169
<i>Tatevik Mkrtchyan,</i> THE REACTIONS OF ARMENIAN COMMUNITY IN THE USA TO THE SPRING EVENTS IN ARMENIA, 2018	170-209

**ՑԱՆՑԵՐԻ ԵՎ ՑԱՆՑԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԷՌԻԹՅԱՆ ՇՈՒՐՁ՝**

*Դավիթ Հովհաննիսյան
ԵՂՀ Քաղաքակրթական և մշակութային
հետազոտությունների կենտրոն
dhovhannisyan@ysu.am*

Բանալի բառեր՝ թվային հասարակություն, ինքնություն, ցանցեր, տեքստ, կենտրոն, ինֆորմացիոն հոսքեր, ցանցապետություն

Բոլոր տեսակի հարաբերությունների հիմքում ընկած է գլոբալ ծրագրերի մրցակցությունը, և այդ մրցակցության մեջ տանուլ տվողները փորձում են խոչընդոտել մյուսներին, ստեղծելով տարբեր դրսևորումներ ունեցող կոնֆլիկտներ, որոնք կարող են ստեղծել ենթակառուցվածքային խցանումներ: Այսպես եղավ Խորհրդային Միության փլուզումից հետո, երբ դադարեցին աշխատել նախկինում գործող նավթամուղերն ու գազամուղերը, միասնական էլեկտրացանցերի ընդհանուր համակարգը և Խորհրդային Միությունը Պարսից ծոցի երկրների հետ կապող երկաթգիծը:

Մեզատարածաշրջանի առումով հայ-թուրքական հարաբերություններն, իհարկե, «բանալի» հարաբերություններ են, որոնց կարևորությունը ամենահակիրճ և ընդգրկուն ձևով արտահայտվում է գերմանական դասական փիլիսոփայությունից

¹ Հոդվածի հիմքում 2015թ. հոկտեմբերի 29-ին ԵՀՀ կոնֆլիկտների տրանսֆորմացիայի դպրոցի ժամանակ հեղինակի կարդացած դասախոսության սղագրություն է: Տե՛ս

https://gallery.mailchimp.com/fa7bf2f47e720697a732f2b5f/files/CTS_2015_David_Hovhannisyan_Network_state_Oct_31_2015.pdf?mc_cid=68f22af15f&mc_eid=dca68af766

Եկող «Lebensraum», այսինքն՝ կենսատարածք հասկացության մեջ: Միացյալ Նահանգների համար նման կենսական տարածքներ են, օրինակ, Ղրիմը, խաղաղօվկիանոսյան Տոնգո պետությունը, Մալազիան և այլն: Կենսատարածքի ծածկույթը չափվում է իմպուլսներով, ազդակներով կամ քաղաքակրթական արդյունքների հասանելիությամբ:

Այսօր այդ կենսատարածքները քննարկելիս հնարավոր չէ շրջանցել Էլեկտրոնային թվային հասարակության, բազմազան տեղեկատվական հոսքերի և համակարգերի առկայության փաստը: Մի շարք գիտնականներ գնահատում են մեր «հիմա»-ն որպես «ինֆորմացիոն շոկի դարաշրջան» մի պարզ պատճառով. անընդհատ գտնվելով այդ հոսքերի տակ, մենք վերցնում ենք դրանցից միայն այն, ինչն ունակ ենք վերցնելու, և հսկայական ծավալի ինֆորմացիա բաց ենք թողնում համապատասխան ընդունիչ չունենալու պատճառով, ինչն իր հերթին, մասնավորապես, պայմանավորված է մեր հատվածական, «բեկորային» դարձած գիտակցությամբ, մեր ոչ ամբողջական աշխարհընկալմամբ, գիտելիք գտնելու քարտեզի բացակայությամբ:

Ումբերտո Էկոն նշում է, որ «հեռուստատեսությունը աղքատացրեց հարուստին և հարստացրեց աղքատին»: Ինչո՞ւ: Որովհետև աղքատը հնարավորություն ունեցավ նայելու ինչ-որ պիեսներ, լսելու երաժշտություն, որը երբեք իրեն հասանելի չէր լինի այլ պարագայում, իսկ հարուստը ծուլացավ, դադարեց թատրոն գնալ, համերգի գնալ: Ինտերնետի պարագայում Էկոն ճիշտ հակառակն է պնդում. այն հարուստին ավելի է հարստացնում, աղքատին ավելի է աղքատացնում: Նա գրում է. «Ճակատագրի բերումով ես շատ լավ ընտանիքում եմ ծնվել, շատ լավ կրթություն եմ ստացել, երբեմն հանճարեղ մարդկանց հետ եմ շփվել, ուստի ես, մտնելով համացանց, կարողանում եմ

տարբերակել լավը վատից»: Իսկ այն մարդը, ով չունի լավ կրթություն, լավ դաստիարակություն, շրջապատ, գիտելիք կամ ինֆորմացիա ստանալու լայն հնարավորություններ, ավելի է աղքատանում, որովհետև, չունենալով լավը վատից տարբերակելու հմտություններ, վերցնում է համացանցից այն, ինչն իրեն առաջինն են հրամցնում:

Այսօր շատ է խոսվում ցանցերի մասին, որովհետև մարդկությունն ապրում է չափազանց արագաշարժ ցանցային ինֆորմացիոն համակարգում, որն ազդում է ամեն ինչի, այդ թվում նաև ընդունվող որոշումների վրա: Միացյալ Նահանգների ազգային անվտանգության գործակալությունն, օրինակ, ընդունելով որպես հիմք այն հնարավորությունները, որոնք տրվել են իրեն «Փեթրիոթ» օրենքների փաթեթով, օրական լսում և արձանագրում է տրիլիոնների հասնող խոսակցություններ, sms-ներ, մեսիջներ, սկայպային հաղորդագրություններ և այլն: Այս հսկայական ծավալի ինֆորմացիայի գրանցումը խնդրի միայն մեկ մասն է, շատ ավելի բարդ է դրանից ընտրել այն, ինչն իրոք անհրաժեշտ է, և այդ խնդրի վրա հազարավոր մարդիկ են աշխատում, լրջագույն, բարդագույն ծրագրեր են գրվում: Այս ինֆորմացիայի գտման և վերլուծության հիման վրա հնարավոր գործողությունների մի քանի սցենարներ պետք է մշակվեն, որոնք պետք է դրվեն որոշում ընդունողների սեղանին: Միավ որոշումների ընդունման հիմնական պատճառը հենց այն է, որ ինֆորմացիոն արագությունը մի քանի մակարդակով գերազանցում է որոշումների ընդունման արագությանը և հանգեցնում է կիսաքառտիկ վիճակի, գործընթացների վատ կառավարմանն ամբողջ աշխարհում:

Ես բաժանում եմ ցանցերը երեք տիպի. տեքստ և կենտրոն ունեցող ցանցեր, միայն կենտրոն ունեցող ցանցեր և միայն տեքստ

ունեցող ցանցեր: Տեքստ և կենտրոն ունեցող ցանցը ամենահեշտ աշխատող, բայց միաժամանակ ամենախոցելի ցանցն է:

Դիտարկենք ցանկացած տրանսնացիոնալ ընկերություն, օրինակ՝ *Ջեներալ Մոթորս* կամ *Տոյոտա* ընկերությունները, որոնք ունեն կենտրոն և ներկայացված են գրեթե ողջ աշխարհում՝ գործակալությունների, գործարանների, ավտոպահեստամասերի հավաքման կամ վաճառքի կենտրոնների միջոցով: Նման ցանցը տեքստ չունի, ունի միայն կառավարման կենտրոն: Այդ պատճառով իր աշխատանքը բավականին կազմակերպված է, բայց կենտրոնը քանդելու դեպքում այն այլևս գոյություն չունի, ի տարբերություն տեքստ և կենտրոն ունեցող ցանցի. երբ նման ցանցի կենտրոնը քանդվում է, տեքստը շարունակում է աշխատել, կամ երբ տեքստը սկսում է ջնջվել, կենտրոնն անընդհատ փոխում, լրացնում ու վերականգնում է իր տեքստը:

Տեքստն այն է, ինչն արտահայտում է արժեքային հիմքը և ինքնությունը: Ի՞նչ բան է ինքնությունը: Այն հարցերի գումարը, որոնց դու պատասխանում ես: Ինչքան շատ հարցերի ես պատասխանում, այնքան ավելի հզոր է ինքնությունդ: Ինչքան շատ «լեզուներով» հարց ես հասկանում, որքան տարբեր սեմանտիկ համակարգերի ես տիրապետում, այնքան հզոր է ինքնությունդ:

Վերցնենք մարդու կյանքը, կամ մարդու ինքնությունը, կամ տեսակը, կամ իմ, որպես հայ առաքելականի տեսակը, կամ իմ, որպես տղամարդու տեսակը, մի խոսքով՝ ինքնության որոշակի տեսակը: Սա այն արժեքային համակարգն է, որը նպաստում է բազային արժեքի պահպանմանը և ուժեղացմանը: Մենք ուղղակիորեն չենք գործում, մեր կյանքի ուղենիշները ձևակերպվում են որպես մշակութային կողեր: Օրինակ, մարդու կյանքը որպես արժեք մշակութային կողում ստանում է «Մի՛ սպանիր» ձևակերպումը: Սա էլ ուղղակիորեն չի աշխատում, այլ ներկայացվում է կառույցների և նորմերի միջոցով (օրենքներ,

սահմանադրություն, ոստիկանություն և այլն): Այստեղ է մշակվում և այստեղից է ուղարկվում մարդու մշակութային, քաղաքակրթական արդյունքը, որը մտնում է համաշխարհային հոսանքի մեջ, տարածվում է, շրջում է, վերադառնում է: Այս ամենի կենտրոնում մարդու բազային արժեքն է, մարդու մինիմալ անվտանգությունը: Այստեղ, սակայն, մի խնդիր կա: Երբ ինքնությունը շատ է ուժեղանում, մարդը դառնում է կոսմոպոլիտ՝ կորցնում է իրեն, սկսում է փնտրել այնպիսի հարցերի պատասխանները, որոնք երբեք չեն ծագել:

Կարելի է բերել տարբեր տիպի ցանցերի մի շարք օրինակներ: Ցանց-պետության ցայտուն օրինակ է ԱՄՆ: Չկա աշխարհում մի վայր, ուր ամերիկյան դրոշ չլինի, այսինքն՝ չլինի մի խողովակ, որի միջոցով չուղարկվեն ԱՄՆ-ի ունիվերսալ արժեքային համակարգը, դրա նորմերը և կառույցները:

Մեկ այլ հզորագույն, բայց բոլորովին այլ տիպի ցանց-պետություն է Չինաստանը: Չինական ցանցը ստեղծվել է բնական ձևով. մարդիկ արտագաղթել են, և այսօր այդ պետությունը մարդկային հզոր զանգված ունի աշխարհում:

Այն ևս ունի կենտրոն և տեքստ, բայց դրանց ներկայությունը, բացի պետության զինանոցում առկա ձևերից՝ դեսպանատուն, ռազմական խարիսխ, մշակութային կենտրոններ և այլն, դրսևորվում է նաև Չայնա Թաունների, այսինքն՝ բազում Չինաստանների առկայությամբ. այստեղ չինարեն են խոսում, չինական երաժշտություն են լսում և այլն: Մա հաղորդակցվող ֆիզիկա է: Ինչպես հաղորդակցվող անոթների պարագայում ջուրը լցվում է մի անոթից մյուսը, հավասարեցնելով մակարդակները, այնպես էլ այստեղ ինֆորմացիան Չայնա Թաունի միջոցով ինքնալցվում է, որովհետև այդ ինֆորմացիան հենց Չինաստանն է:

Ամերիկյան այլ տարբերակ է: Ամերիկյան ներկայությունը նաև «փրկության բանալի» է: Ամերիկյան ցանցը նաև այն մարդիկ

են, որոնք գնում են հեռավոր, ամենավտանգավոր տեղերն անգլերեն սովորեցնելու, բուժելու մարդկանց, օգնություն ցույց տալու և այլն: Ցանցի բջիջ է *Մի էն էն* հեռուստաալիքը, որը հասանելի է գրեթե ամենուր: Բայց սա այլևս բնական ներկայություն չի: Սա արդեն ուղղորդված, մշակված ներկայություն է: Այս ցանցն ունի իր ենթագործիքները՝ մեկ այլ ցանց, կամ ենթացանց, օրինակ, մորմոնները, որոնք ներկայացնում են ամերիկյան ունիվերսալ արժեքները, բայց մորմոնյան հիմնավորմամբ: Այս պետություն-ցանցի աշխատանքը կառավարվում է կենտրոնից: Իհարկե հանգույցներն իրենց հետադարձ կապն ունեն և իրենց ուղարկած ինֆորմացիան կամ SOS-ը, «փրկեք մեզ»-ը, ազդում է կենտրոնի որոշումների վրա: Բայց այնուամենայնիվ կենտրոնը միակն է և բացարձակ նշանակություն ունեցողն է, ցանցը ստեղծողն է:

Հիմա անցնենք մեկ այլ, բայց մեզ համար շատ ավելի կարևոր խնդրի: Մեր առաջին համայնքները ստեղծվել են իհարկե շատ վաղուց՝ քրիստոնեությունից առաջ, բայց մենք հիմնականում դրանց ձևավորումը կապում ենք քրիստոնեության և երկու տարբեր տիպի գործունեության հետ: Առաջինը, բնականաբար, առևտուրն է. Արաբական թերակղզում պեղումների ժամանակ Տիգրան Մեծի ժամանակաշրջանի ոսկիներն ենք գտնում: Նմանատիպ գտածոներ ունենք նաև Հյուսիսային, Սկանդինավյան երկրներում: Երկրորդը ուխտագնացությունն է, հիմնականում դեպի Երուսաղեմ գնացող քարավաններն են, ճանապարհին ստեղծվող տարբեր ուխտավայրերն են և ի վերջո Երուսաղեմում հիմնված հայկական թաղամասն է: Անիի քանդվելուց հետո թափ է առնում երկրորդ մեծագույն ալիքը, հասնելով Ուկրաինա, Պոդոլսկ, Լվով, Լեհաստան, Հունգարիա, Բուլղարիա, Իտալիա: Ումբերտո Էկոյի ստեղծագործություններում, օրինակ, հանդիպում ենք Նվարդ անունը:

Այս համայնքները հիմա հիմնականում չկան, բայց դրանց հետքերը պահպանվել են: Կան հունգար-հայեր, որոնք հայերեն չգիտեն, կաթոլիկ եկեղեցի են գնում, բայց ունեն հիշողություն:

Մալազիա, Սինգապուր, Իսլանդիա, Սկանդինավիա... Այստեղ էլ հայեր կան: Եկեղեցի էլ ունեն, որը կառուցված չէ որպես եկեղեցի, որի վրա խաչ չկա, բայց դա մի վայր է, ակումբի նման մի տարածք, որտեղ հավաքվում են և այն անվանում եկեղեցի: Այսպիսով, բացի այն համայնքներից, որոնց հետ ավանդական ամուր կապ կա (ԱՄՆ, Սիրիա, Ֆրանսիա), կան նաև կենտրոնի հետ թույլ, ոչ միշտ պինդ կապած համայնքներ, երբեմն՝ խաչվող, երբեմն՝ չխաչվող: Պետք է նշել, որ այստեղ կան նաև ենթահամակարգեր. օրինակ՝ Դաշնակցությունը: Կան նաև իրենց արժեքային համակարգով, մշակութային կոդով տարբերվող ենթահամակարգեր, օրինակ, կիլիկեցիների միություն՝ արդեն (նախկին) բնակության վայրով հիմնավորված: Այսպիսի ենթահամակարգեր են նաև Ընդհանուր Բարեգործականը, հայ ոսկերիչների միությունը և այլն, ընդ որում սրանք հորիզոնական կառույցներ են ի տարբերություն կուսակցությունների, որոնք ուղղահայաց կառույցներ են՝ հիերարխիկ են:

Ինչպես տեսնում ենք, այն ցանցը, որն ունի միայն տեքստ, բացարձակ ազատ է: Մուտքը միայն տեքստի միջոցով է: Եթե դուրդ գալիս է՝ մտնում ես, ապա դուրս ես գալիս, երբ այլևս քեզ չի վերաբերում կամ չի գոհացնում: Ցանցին միանալը կախված է տեքստի գրավչությունից, ազդակի ուժգնությունից:

Երկրաշարժին հաջորդած շրջանում մեծ թվով անգամ հայերեն չխոսող մարդիկ եկան օգնելու: Ինքնությունը արձագանքեց հզոր ազդակին, ծագեց «ո՞վ եմ ես» հարցը և գտնվեց պատասխանը, որը տարավ դեպի ցանց: Խնդիրն այն է, որ ուժեղ ազդակներ շատ հազվադեպ են լինում, և դրանց միջև ընկած

Ժամանակահատվածում ցանցի ներքին կապերը խամրում են, խախտվում է հաղորդակցությունը:

Այսպիսով, ի՞նչ ձևակերպում կարող է ստանալ մեր հիմնական խնդիրը:

Եթե մենք ուզում ենք համապատասխանել դարաշրջանին, պետք է կարողանալ պատասխանել կարևոր հարցերին և ստեղծել այնպիսի ուժեղ տատանումներ, որ մեր ազդակները գնան հնարավորինս հեռու: Եթե մենք կարողանանք ընդունել շատ ազդակներ, հասկանալ դրանք, լինել ժամանակի հետ համընթաց, ապա մենք պետք է ցանցի տեքստի վրա աշխատենք և ճշգրտենք այդ տեքստն ուղարկելու հասցեները: Մենք պետք է գիտակցաբար վերակառուցենք ցանցը և, ի տարբերություն Միացյալ Նահանգների կամ Չինաստանի, պետք է լինենք ոչ թե պետություն-ցանց, այլ ցանցապետություն: Ուժեղ համակարգ, մոբիլիզացիոն մեծ ռեսուրս, անընդհատ ինֆորմացիոն փոխանակման հնարավորություն ունենալու դեպքում մենք ի վիճակի կլինենք լուծել բոլոր խնդիրները:

Վերջին երեսուն տարիների ընթացքում շատ լուրջ գիտնականներ շարունակաբար քննարկում են պետության ձևափոխման խնդիրը, պնդելով, որ պետությունը չի կարող շարունակվել իր ներկայիս ձևով, այն ստեղծվել է շատ վաղուց և միանգամայն այլ իրավիճակում: Երբ «հպատակ» հասկացությունը իր տեղը զիջեց «քաղաքացի» հասկացությանը, արդեն ֆրանսիական հեղափոխության ժամանակ ստեղծվեց այն, ինչը մենք անվանում ենք ազգ-պետություն: Եվ այդ ազգ-պետությունը, բնականաբար, ուղղված էր նրան, որպեսզի, անտեսելով կրոնական գործոնը, ստեղծի պետությանը պատկանելու վրա հիմնված սոցիալական միավորում:

Տեխնոլոգիաների զարգացումը բերում է կոլեկտիվների մեծացման, քանի որ հաղորդակցման նոր եղանակները թույլ են

տալիս ավելի ծավալուն նախագծեր և ծրագրեր իրականացնել: Այդ նոր մեծ խմբերի անդամներն արդեն ոչ միայն տարբեր կրոններ և էթնոսներ ներկայացնող, այլ նաև տարբեր քաղաքացիական պատկանելություն ունեցող մարդիկ են: Ուրեմն սրանց միավորելու և խմբերի միասնականությունն ապահովելու համար բոլորովին այլ սկզբունք է պետք գտնել: Սկզբունքներից մեկը դրված է, օրինակ, Եվրամիության հիմքում: Մեկ այլ սկզբունք է կարող համարվել սունիականը, որը, սակայն, թերի է, քանի որ թույլ չի տալիս, որպեսզի գործեն ադապտացման մեխանիզմները: Էթնիկականը ինդրահարույց է, որովհետև ստիպում է քեզ փակվել, մեկուսացնում է քեզ, պատեր է շարում շուրջդ: Ո՞րն է ուրեմն ելքը:

Պետության ձևափոխումը կարող է տեղի ունենալ «վերնից», երբ վերպետական որևէ կառույց վերցնում է պետական ինքնիշխանության որոշակի մասը (Եվրասիական Միություն, Եվրամիություն), և «ներքևից», երբ պետության որոշ գործառույթներ փոխանցվում են տեղական ինքնակառավարման մարմիններին, որոնց դերը կտրուկ աճում է:

Մյուս կողմից, պետք չէ մոռանալ, որ պետությունը բնորոշվում է որպես մի մարմին, որը բռնություն իրականացնելու բացարձակ մենաշնորհ ունի՝ հասարակության ներքին (ոստիկանություն) և արտաքին (բանակ) անվտանգությունը ապահովելու համար: Սա բերում է մաքսեր, տուրքեր հավաքելու իրավունքին, որն իր հերթին ծնում է լրացուցիչ ֆունկցիաներ, օրինակ՝ գաղտնալսում: Ըստ էության, սա պետության պատասխանն է ցանցերի գրոհին և ազդեցությանը: Եվ այն պետությունները, որոնք (Միացյալ Նահանգների օրինակով) իրենց ցանցը ստեղծելու բավարար հզորություն չունեն, փորձում են փակվել, իսկ փակվելով, կորուստներ են կրում, որովհետև տանուլ են տալիս ցանցին:

Այսպիսով, կարելի է եզրակացնել, որ երբ պետությունը կայուն, ամուր, ապահով պատ ստեղծելու հնարավորություն չունի, այն պետք է ինքը կառուցի ցանց դառնալու իր ճանապարհը, այսինքն, պետք է սկսի ստեղծել այնպիսի ընդունիչներ, որոնք, ստանալով բոլոր կողմերից եկող ազդակները, վերածեն դրանք սեփական ազդակների և ուղարկեն՝ գործի դնելով բազմախողովակ համակարգը:

NETWORKS AND THE NETURE OF NETSTATE

Abstract

Davit Hovhannisyan

Center for Civilization and Cultural Studies,

Yerevan State University

dhovhannisyan@ysu.am

Key words: *digital society, identity, network, text, center, informational networks, netstate*

Nowdays much research is done on networks because humanity is living in an extremely agile network of information systems that affects everything, including the decision-making process.

The article discusses three types of networks which are: networks with text and center, networks with text only, networks with center only. It also addresses a number of issues related to the network text, value base and identity. We must consciously rebuild the network, make sure the addresses for sending that text and build a network state. If we have a powerful system, a great mobilization resource and an opportunity to exchange information, we will be able to solve all the problems.

СЕТИ И СУЩНОСТЬ СЕТЕГОСУДАРСТВА

Аннотация

Давит Ованнисян

*Центр по исследованию проблем
культуры и цивилизации, ЕГУ
dhovhannisyan@ysu.am*

Ключевые слова: *цифровое общество, идентичность, сети, текст, центр, информационные потоки, сетегосударство*

Сегодня многие говорят о сетях, потому что человечество живет в чрезвычайно гибкой информационно-сетевой системе, которая влияет на все, включая процесс принятия решений.

В статье рассматриваются три типа сетей: сети с текстом и центром, сети только с текстом, сети только с центром. Автор также затрагивает ряд вопросов, связанных с сетевым текстом, ценностной базой и идентичностью. Мы должны сознательно перестроить сеть, убедиться, что существуют адреса для отправки этого текста и построить сетевое государство. Если у нас будет мощная система, мобилизационный ресурс и возможность обмена информацией, мы сможем решить все проблемы.